

معاونت بهداشت
مرکز جوانی جمعیت، سلامت خانواده و مدارس
اداره سلامت کودکان

ترویج تغذیه با شیر مادر

و
ارزیابی بیمارستانهای دوستدار کودک

مادر گرامی

در صورت داشتن هرگونه مشکل در شیردهی به مراکز خدمات جامع سلامت شهری و روستایی، پایگاه سلامت یا خانه بهداشت نزدیک محل سکونت خود مراجعه نمایید.

معاونت بهداشت

بنام خداوند جان و خرد

تغذیه با شیر مادر یک راهبردی نجات بخش

گروه سلامت کودکان و ترویج تغذیه با شیر مادر

زمستان ۱۴۰۴

شواهد نشان می دهند که اکثر مرگهای زودرس نوزادی در کشورهای با درآمد کم و متوسط رخ می دهند و علل اصلی پزشکی آن، نارسایی و وقایع مرتبط با زایمان، مانند آسفیکسی هنگام تولد است، در حالی که اکثر مرگهای دیررس نوزادان و شیرخواران بدلیل عفونت ها رخ می دهند.

در نتیجه، بقای زودرس نوزادان ارتباط نزدیکی با زایمان توسط فرد دوره دیده و کیفیت مراقبت های هنگام تولد دارد، در حالی که بقای دوره دیررس نوزادی و شیرخوارگی بیشتر به شیوه های مراقبت خوب در منزل پس از ترخیص از جمله تغذیه با شیر مادر، بهداشت و مراقبت در صورت بیماری بستگی دارد.

معاونت بهداشت

مسیر تکامل ابتدایی کودکی

تغذیه با شیر مادر یک راهبرد
موثر برای افزایش کیفیت و
کیفیت جمعیت پس از تولد

بقای

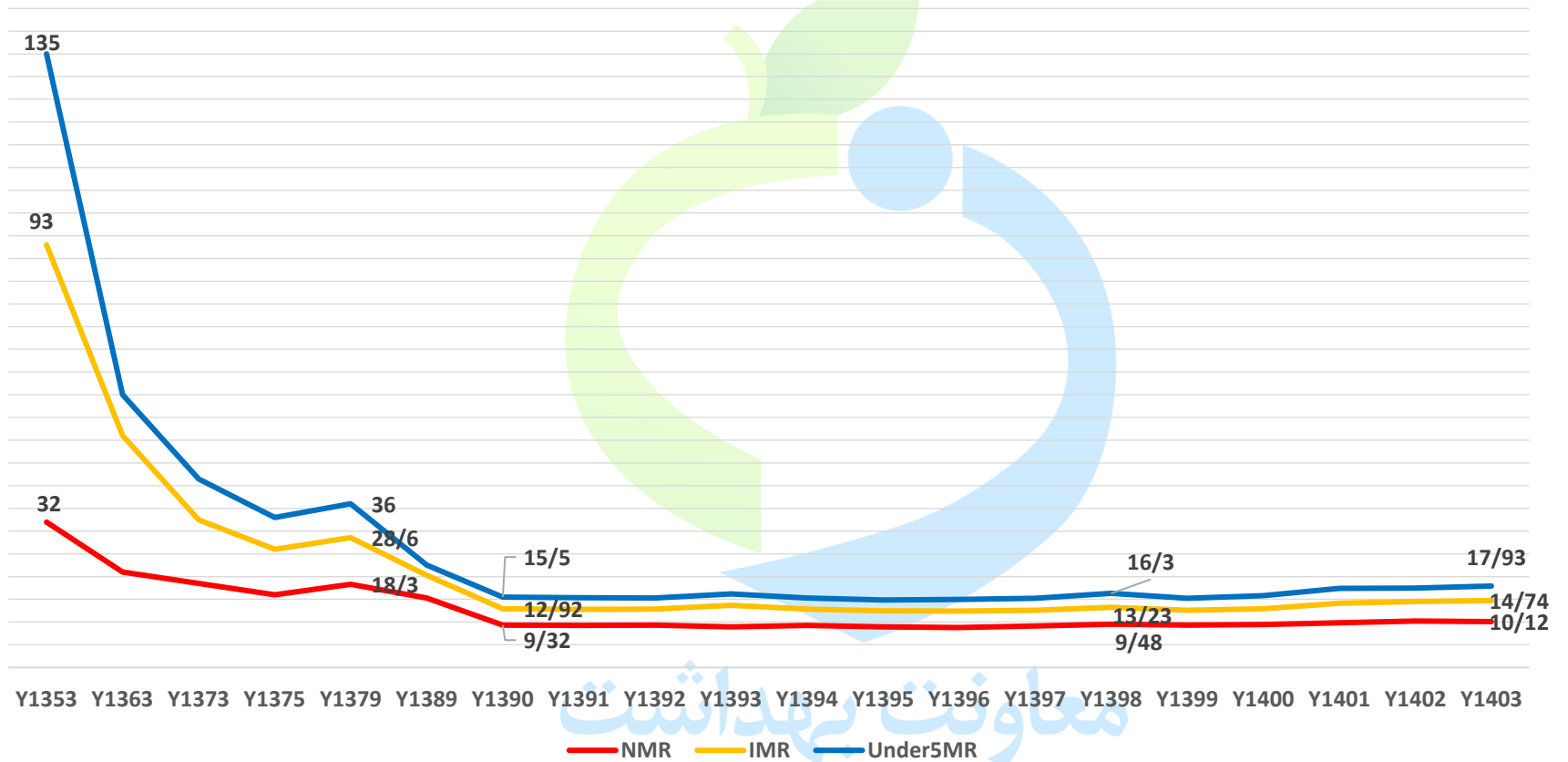
رشد

تکامل

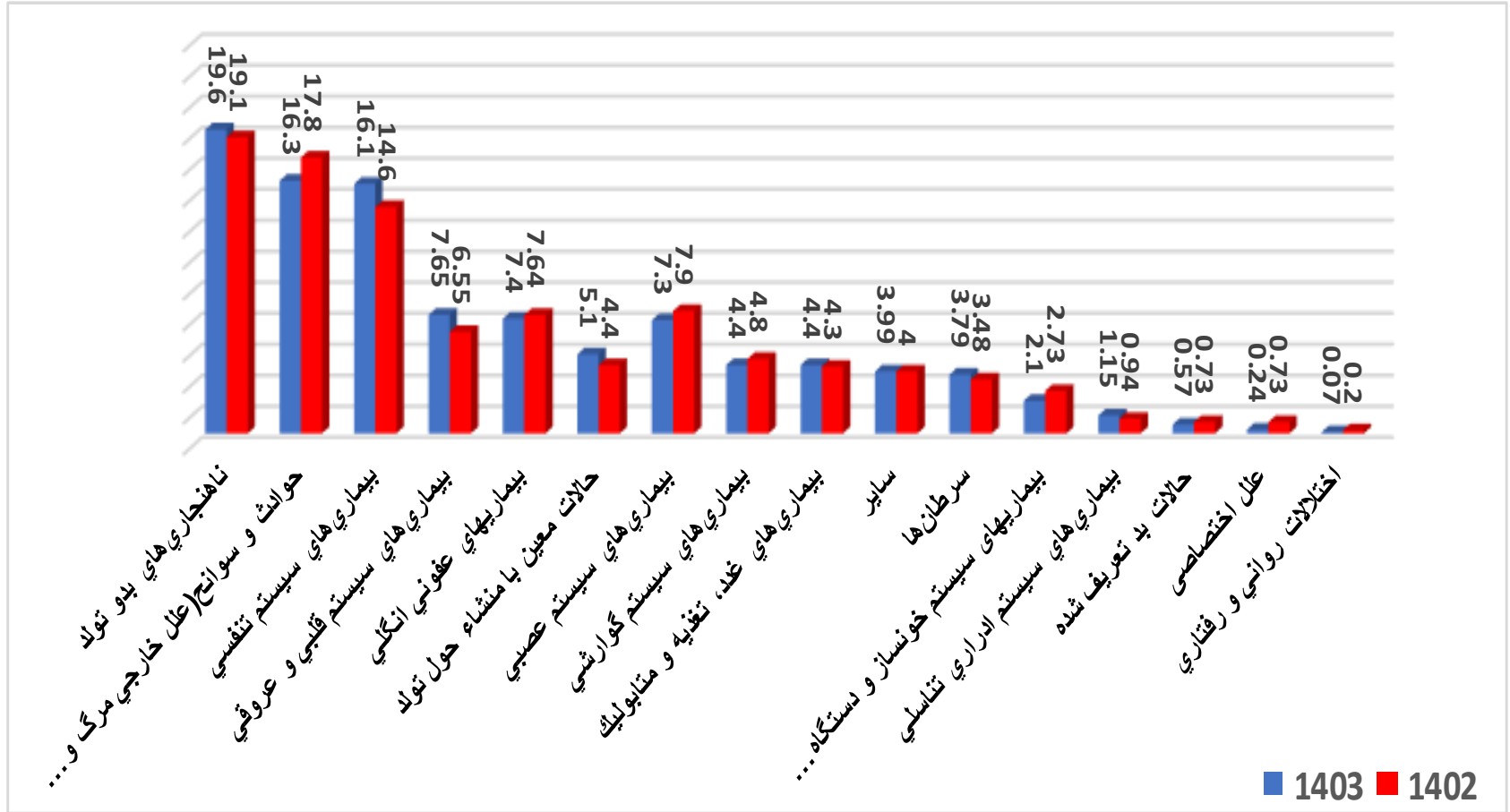
معاونت بهداشت

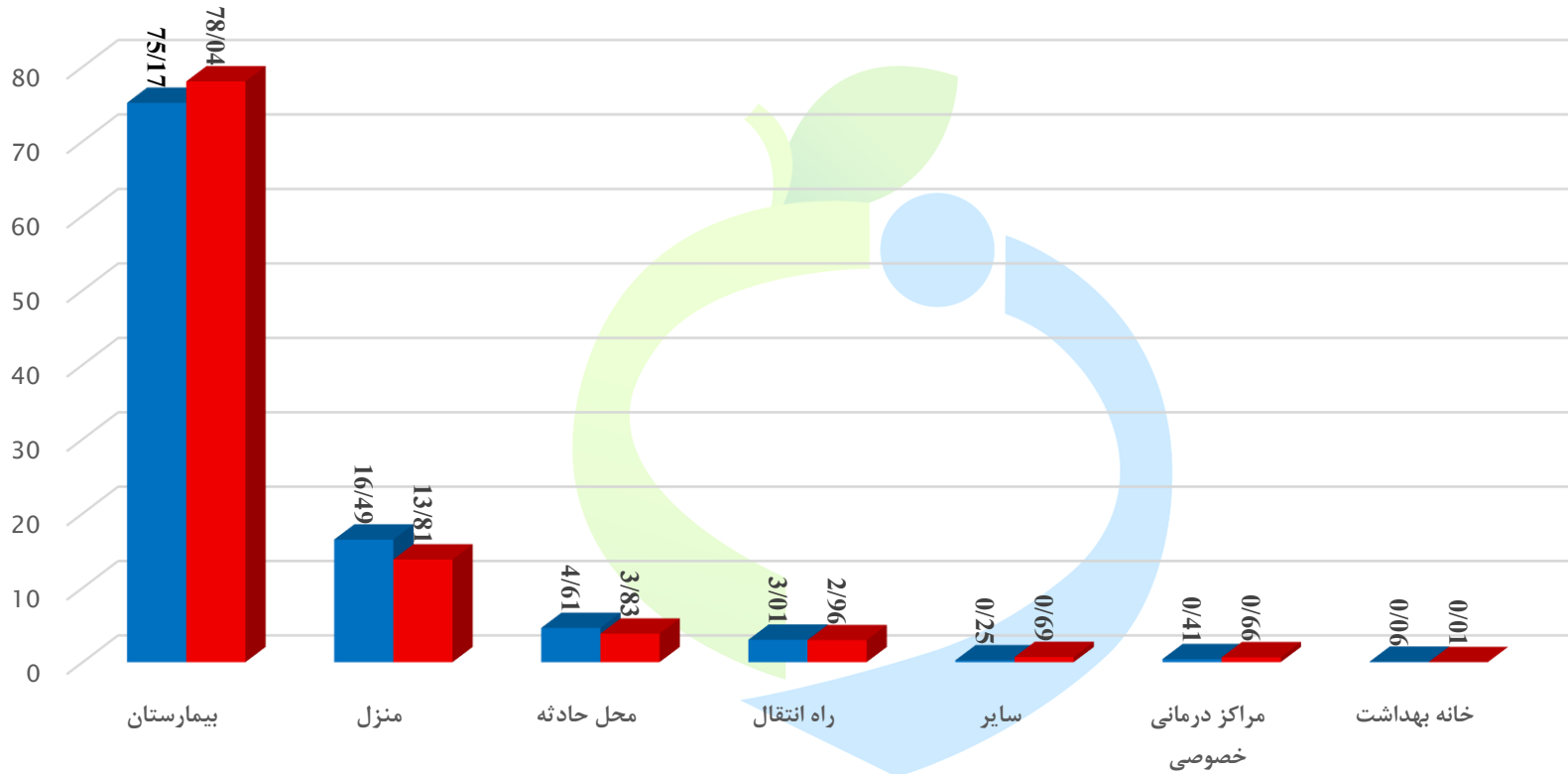
Under5 Mortality Rate

نمودار - مقایسه ای درصد علل مرگ و میر کودکان ۱ تا ۵۹ ماهه کشور در سال های ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳

نمودار مقایسه درصد مرگ و میر کودکان ۱ تا ۵۹ ماهه کشور بر اساس محل فوت ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳

معاونت بهداشت

■ 1402 ■ 1403

شاخص های هدف (سایه)

تغذیه با شیر مادر کم
را بهر درجات تخش

- ۱- افزایش درصد تغذیه انحصاری با شیر مادر به میزان ۳٪
- ۲- افزایش درصد تداوم تغذیه با شیر مادر تا یکسالگی به میزان ۳٪

معاونت بهداشت

اهداف کلی برنامه های سلامت کودکان

اهداف اختصاصی:

- ارتقای دانش و مهارت پزشکان، کارکنان و مشاورین شیردهی در مراکز بهداشتی و درمانی به میزان ۱۰ درصد وضعیت موجود
- افزایش تعداد بیمارستان های دوستدار کودک به میزان حداقل ۱۰ بیمارستان در سال ۱۴۰۵
- بهبود هماهنگی های بین بخشی در اجرای به موقع برنامه های ترویج تغذیه با شیر مادر به میزان ۱۰۰ درصد

معاونت بهداشت

جمهوری اسلامی ایران

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

اهداف اختصاصی برنامه سلامت کودکان

- بهبود اجرای قانون حمایت از مادران شیرده در ادارات، ارگان های دولتی و خصوصی، سازمان ها و ...
- بهبود اجرای کد بین المللی جانشین شونده های شیر مادر (عدم تبلیغات شیر مصنوعی و فراورده های آن و نظارت بر داروخانه های سراسر کشور در رعایت این کد)
- بهبود فرآیند تأمین، توزیع شیر مصنوعی و نظارت مستمر به میزان ۱۰۰ درصد

معاونت بهداشت

وَالْوَالِدَاتُ يُرْضِعْنَ أَوْلَادَهُنَّ حَوْلَيْنَ كَامِلَيْنِ
مادران، فرزندان را دو سال تمام، شیر می‌دهند.
(سوره بقره آیه ۲۳۳)

اهداف جهانی در اجرای برنامه در سال ۲۰۲۵

▶ افزایش درصد تغذیه انحصاری با شیر مادر (در سال ۲۰۲۳ شاخص ۴۸ درصد در دنیا گزارش شده و در سال ۲۰۲۵ به میزان ۵۰ درصد هدف گذاری شده است).

▶ حمایت همه جانبه سیستماتیک و پایدار در برنامه ترویج تغذیه

با شیر مادر
معاونت بهداشت

▶ ارتقا سلامت شیرخواران در شرایط بحران

جمهوری اسلامی ایران

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

معیارهای مداخلات برنامه ترویج تغذیه با شیر مادر

- در دسترس، قابل قبول و مقرون به صرفه بودن
- مبتنی بر شواهد
- مبتنی بر مراکز ارائه خدمات و جامعه
- بلندمدت، از دوران بارداری تا کودکی.
- عادلانه و قابل ادغام در خدمات مراقبت‌های بهداشتی

برنامه ترویج تغذیه با شیر مادر

۱- بیمارستان های دوستدار کودک؛ بیمارستان دوستدار کودک در اجرای "ده قدم برای شیردهی موفق"، به عنوان استاندارد مراقبت در تمام مراکز درمانی برای حفظ، ترویج و حمایت از شیردهی هستند.

۲- ارائه خدمات مشاوره شیردهی؛ توسط مشاورین ماهر و دوره دیده (ماما، پرستار و پزشک) در مراکز بهداشتی و درمانی، معیارهای اصلی در کسب اعتماد و اطمینان مادر و

توانمندسازی وی

برنامه ترویج تغذیه با شیر مادر

۳- کد بین المللی بازاریابی جانشین شونده های شیر مادر و اجرای قانون

۴- محدودیت و مقابله بازاریابی دیجیتال جایگزین شونده های شیر مادر

۵- اجرای قانون ترویج تغذیه با شیر مادر و حمایت از مادران شاغل و ایجاد محیط های دوستدار کودک

معاونت بهداشت

جمهوری اسلامی ایران

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

برنامه ترویج تغذیه با شیر مادر

- ۶- پیگیری و برگزاری کمیته های کشوری تغذیه با شیر مادر و سیاستگذاری و نظارت بر کمیته های دانشگاهی شیر مادر
- ۷- برنامه ریزی و برگزاری مناسبت هفته جهانی ترویج تغذیه با شیر مادر
- ۸- اجرای درست فرایند تجویز، تامین و توزیع شیر مصنوعی (خشک) برای شیرخواران زیر یکسال

معاونت بهداشت

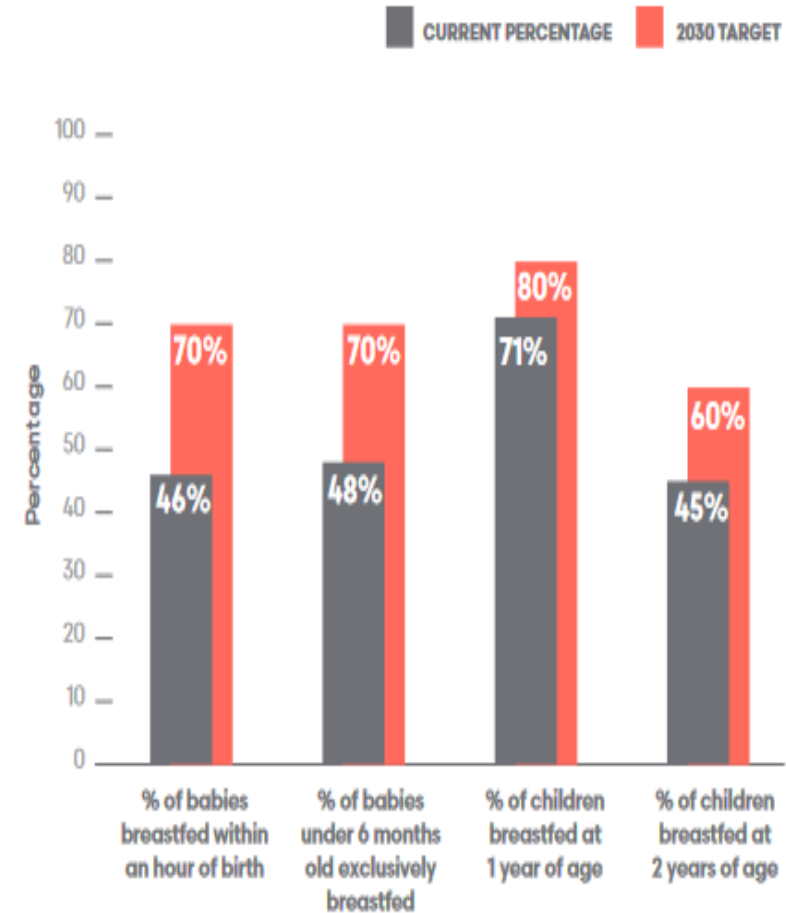

- ۱- سیاست گذاری ها بر پایه استراتژی کشور و جهان در تغذیه شیرخواران و کودکان، به عنوان اولویت برنامه در سلامت آینده سازان
- ۲- ادغام برنامه ها در نظام سلامت به عنوان اقدامات حیاتی و پر اهمیت (به طور مثال ده اقدام بیمارستان های دوستدار کودک)
- ۳- حمایت های اجتماعی و محل کار در راستای توانمندسازی مادران در زمان بازگشت به کار و حفظ شیردهی.
- ۴- ترویج هنجارهای اجتماعی و فراهم نمودن شرایط مناسب، رعایت حریم خصوصی و کرامت مادری با در نظر داشت اینکه شیردهی امری طبیعی و امکان پذیر است.
- ۵- حمایت جامعه و نقش گروه های حامی از جمله همسالان، همسایگان در موفقیت شیردهی
- ۶- پایداری محیط زیست با تغذیه شیرخوار با شیر مادر، روش بدون زباله، کم کربن و دارای بهره‌وری از منابع. (در عین حال که آلودگی و ضایعات بسته بندی را به حداقل می‌رساند، باعث صرفه جویی در مصرف آب و انرژی نیز می‌شود).

جدول و نمودار ۱ - میزان فعلی (۲۰۲۴) شاخص های جهانی تغذیه با شیر مادر و اهداف تعیین شده به نسبت ۲۰۲۳ (حد انتظار)

مورد انتظار تا سال ۲۰۳۰ (درصد)	وضعیت سال ۲۰۲۴ (درصد)	شاخص های جهانی تغذیه با شیر مادر
۷۰	۴۶	شروع تغذیه با شیر مادر در ساعت اول پس از تولد
۷۰	۴۸	درصد تغذیه انحصاری با شیر مادر در کودکان زیر ۶ ماه
۸۰	۷۲ (افزایش ۱٪)	درصد تداوم تغذیه با شیر مادر در کودکان یکساله
۶۰	۴۶ (افزایش ۱٪)	درصد تداوم تغذیه با شیر مادر در کودکان دوساله

Figure 2. Current rates of breastfeeding against global targets

resource: Global breastfeeding scorecard 2022

جدول ۲- مقایسه درصد شاخص های عملکردی شیر مادر در سطح جهانی در سال های ۲۰۲۳-۲۰۲۴

استراتژی	شاخص کشورها(درصد)	۲۰۲۳	۲۰۲۴	مورد انتظار
افزایش اعتبارات در برنامه ترویج تغذیه با شیر مادر از بدو تولد تا پایان دو سالگی	در نظر گرفتن حداقل ۵ دلار به ازای هر تولد در اعتبارات سالانه (به منظور دستیابی به هدف EBF)	۲	۴	۲۵
اجرای آیین نامه بازاریابی جانشین شونده های شیر مادر را به طور کامل	پیش بینی اجرای کد بین المللی در قانون	۱۶	۱۷	۴۰
	وجود ساز و کار نظارتی برای این قانون	۲۰	۲۰	۵۰
اجرای کردن اعطای مرخصی با حقوق به مادر و پدر و اعطای مرخصی ساعتی مادران شاغل پس از برگشت به کار	رعایت استانداردهای لازم در مورد مدت، میزان پرداخت و منابع تامین مرخصی زایمان	۱۰	۱۰	۲۵
	فراهم کردن استانداردهای لازم به منظور شیردهی مادر شاغل در محل کار	۲۰	۲۰	۴۰

مقایسه درصد شاخص های جهانی شیر مادر در سال های ۲۰۲۳-۲۰۲۴

مورد انتظار	۲۰۲۴	۲۰۲۳	شاخص کشورها(درصد)	استراتژی
۴۰	۱۴	۱۴	انجام بیش از ۵۰ درصد زایمان ها در بیمارستان های دوستدار کودک	اجرای ده گام برای شیردهی موفق در بیمارستان ، مراکز ارائه دهنده خدمات مادر و شیرخوار
۶۰	۳۵	۳۳	مشاهده شیردهی در بدو تولد در حداقل ۷۵ درصد از زایمان ها	
۴۰	۱۹	۱۴	مشاوره تخصصی شیر مادر در حداقل ۷۵ درصد از مادران دارای کودک زیر ۲ سال	بهبود دسترسی به مشاوره تخصصی شیردهی
۴۰	۱۹	۲۰	گنجاندن نحوه ارائه خدمات مشاوره در برنامه های درسی پیش از خدمت پزشکان، ماماها و پرستاران	

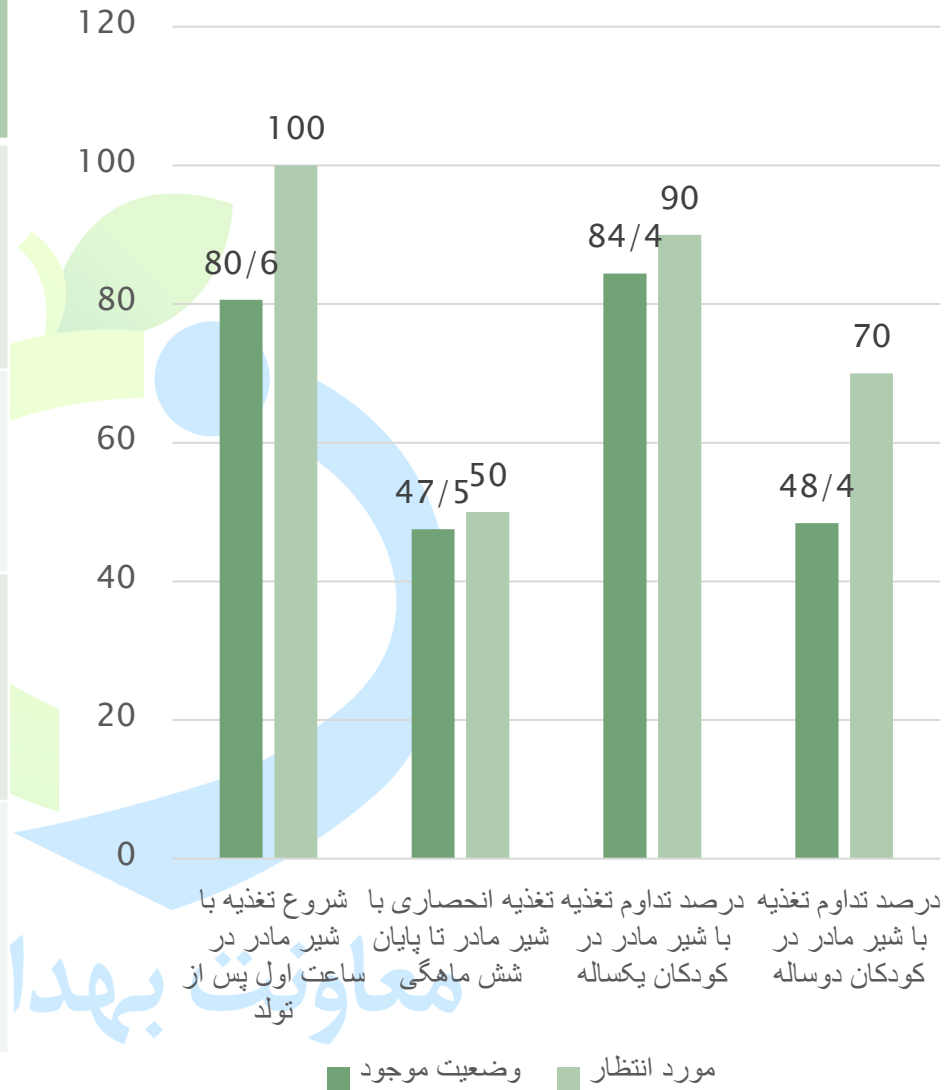
مقایسه درصد شاخص های جهانی شیر مادر در سال های ۲۰۲۳-۲۰۲۴

استراتژی	شاخص کشورها(درصد)	۲۰۲۳	۲۰۲۴	مورد انتظار
تقویت ارتباط بین مراکز بهداشتی ، خانواده ها و جامعه	انطباق حداقل ۷۵ درصد از مناطق در برنامه های تغذیه، سلامت و سایر برنامه های مبتنی بر جامعه با مشاوره شیردهی	۶۹	۶۹	۸۰
تقویت سیستم های نظارتی در راستای پیشرفت سیاست ها، برنامه ها و بودجه	ارزیابی برنامه کلی حمایت از شیردهی در ۵ سال گذشته	۷	۶	۷۵
سیاست ها، برنامه ها و بودجه	گزارش میزان تغذیه انحصاری با شیرمادر در ۵ سال گذشته	۳۹	۳۶	۷۵
حمایت از تغذیه با شیر مادر در بحران ها	وجود برنامه، سیاست و تامین اعتبارات در مواقع بحران	۲۴	۱۳	۵۰

نمودار ۲ و جدول ۳ - شاخص های کشوری تغذیه با شیر مادر در سال ۱۳۹۶ (درصد)

حد انتظار ۱۴۰۵	سال ۱۳۹۶	شاخص های جهانی تغذیه با شیر مادر
۱۰۰	۸۰,۶	شروع تغذیه با شیر مادر در ساعت اول پس از تولد
۵۰	۴۷,۵	تغذیه انحصاری با شیر مادر تا پایان شش ماهگی
۸۸	۸۴,۴	درصد تداوم تغذیه با شیر مادر در کودکان یکساله
۵۵	۴۸,۴	درصد تداوم تغذیه با شیر مادر در کودکان دوساله

منبع: سیمای سلامت خردسالان ۹۶

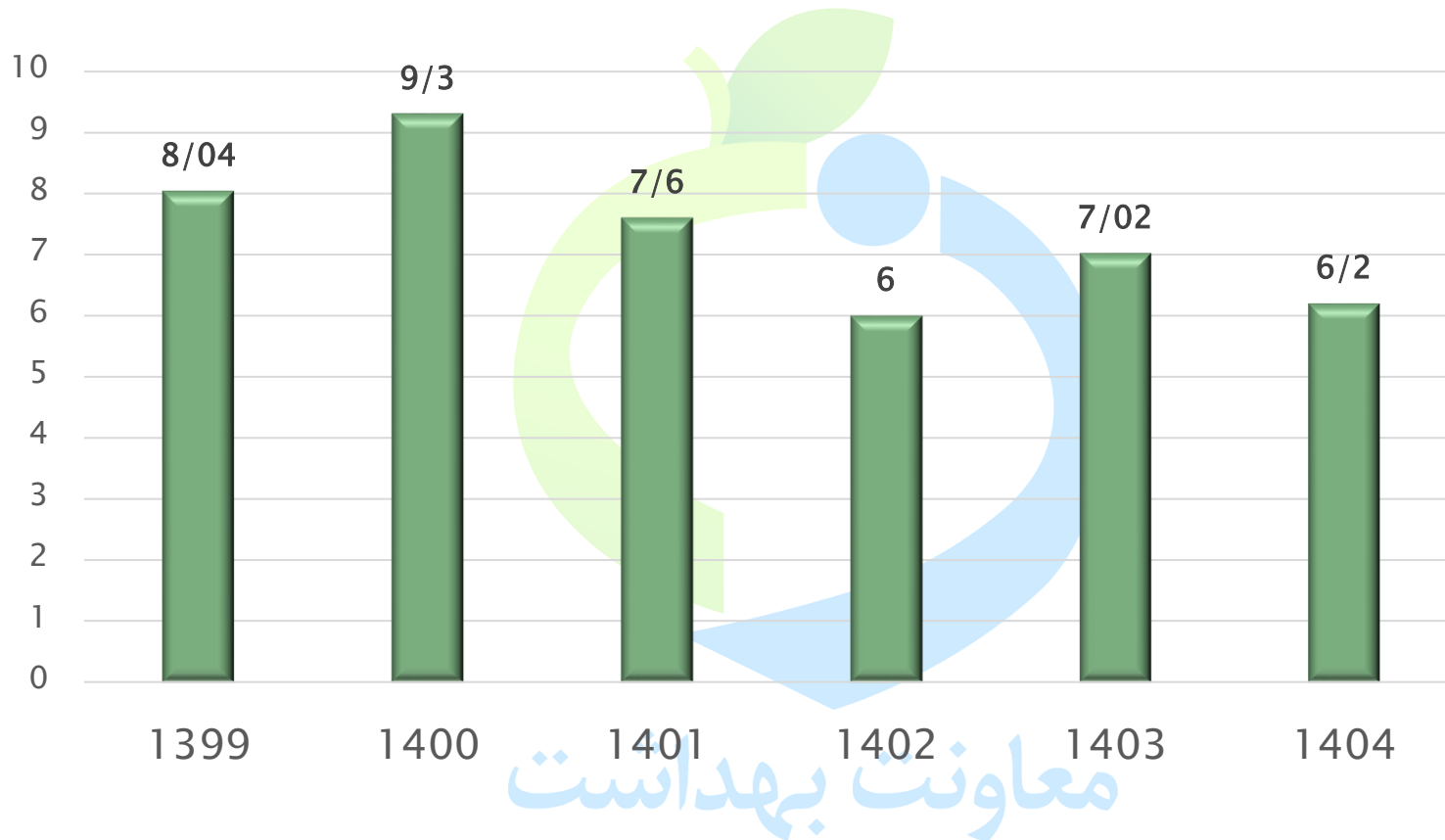
جدول ۴- میزان شاخص های کشوری تغذیه با شیر مادر در سال ۱۳۹۶

تغذیه با شیر مادر در ساعت اول	تداوم تغذیه با شیر مادر تا دو سالگی	تداوم تغذیه با شیر مادر تا یکسالگی	تغذیه انحصاری با شیر مادر
۸۰,۶	۴۸,۴	۸۴,۸	۴۷,۵

معاونت بهداشت

منبع : سیمای سلامت خردسالان ۹۶

نمودار ۳- درصد تغذیه مصنوعی یارانه ای روستایی مقایسه ۱۴۰۴-۱۳۹۹

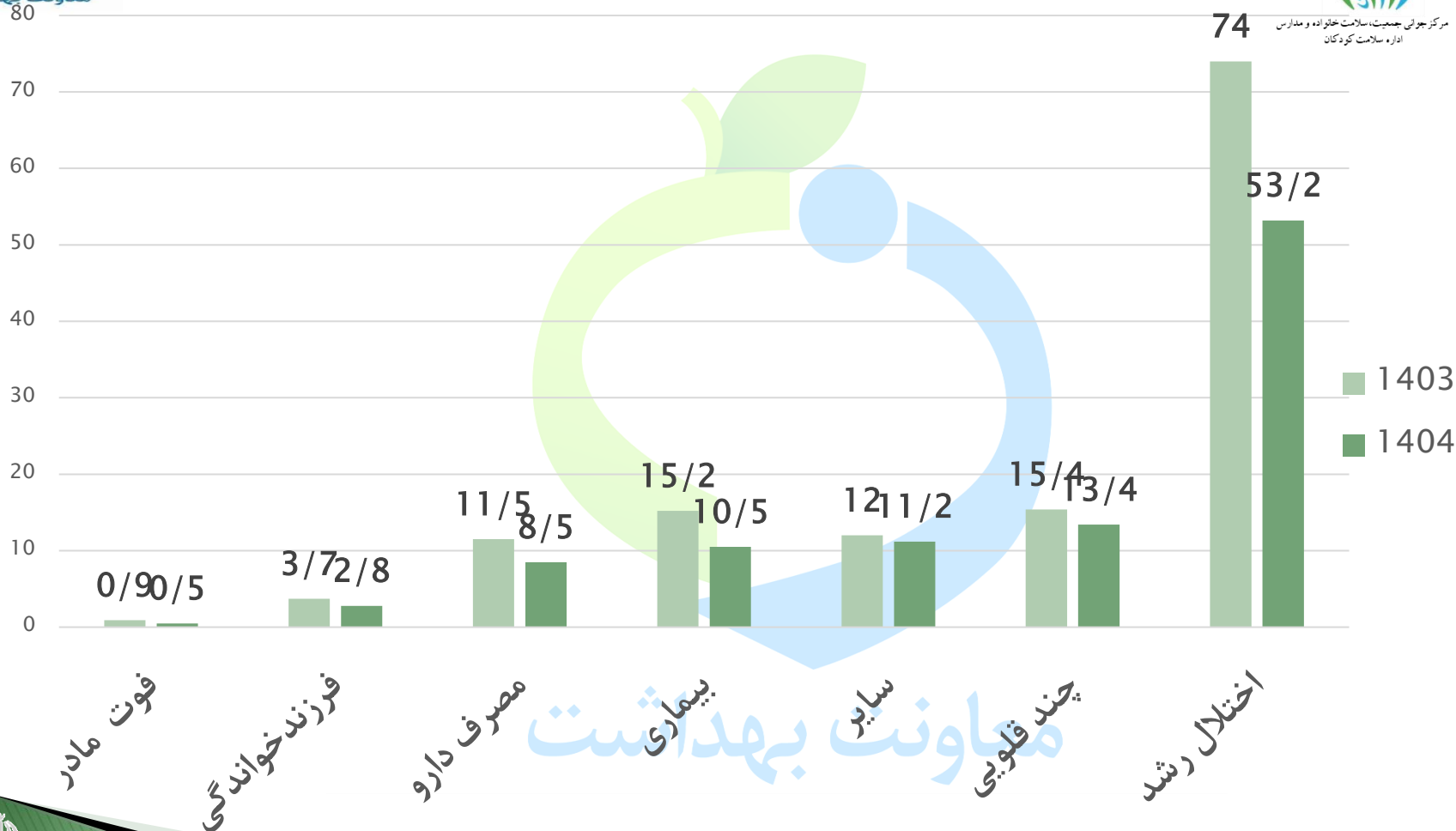

معاونت بهداشت

نمودار ۴- درصد علل توزیع تجویز شیر مصنوعی یارانه ای ۱۴۰۳-۱۴۰۴

مرکز جوی سلامت خانواده و مدارس
اداره سلامت کودکان

منبع : سامانه سلامت کودکان

جدول ۵- تعداد ارزیابی اجرای ده اقدام در بیمارستان های دوستدار کودک کشور در سال های ۱۴۰۱-۱۴۰۳

۱۴۰۳	۱۴۰۲	۱۴۰۱	
۵۸۱	۵۸۴	۵۵۸	بیمارستان های دوستدار کودک
۱۱۶	۱۳۹	۱۰۸	سایر بیمارستان ها
۶۹۷	۷۲۳	۶۶۶	کل

معاونت بهداشت

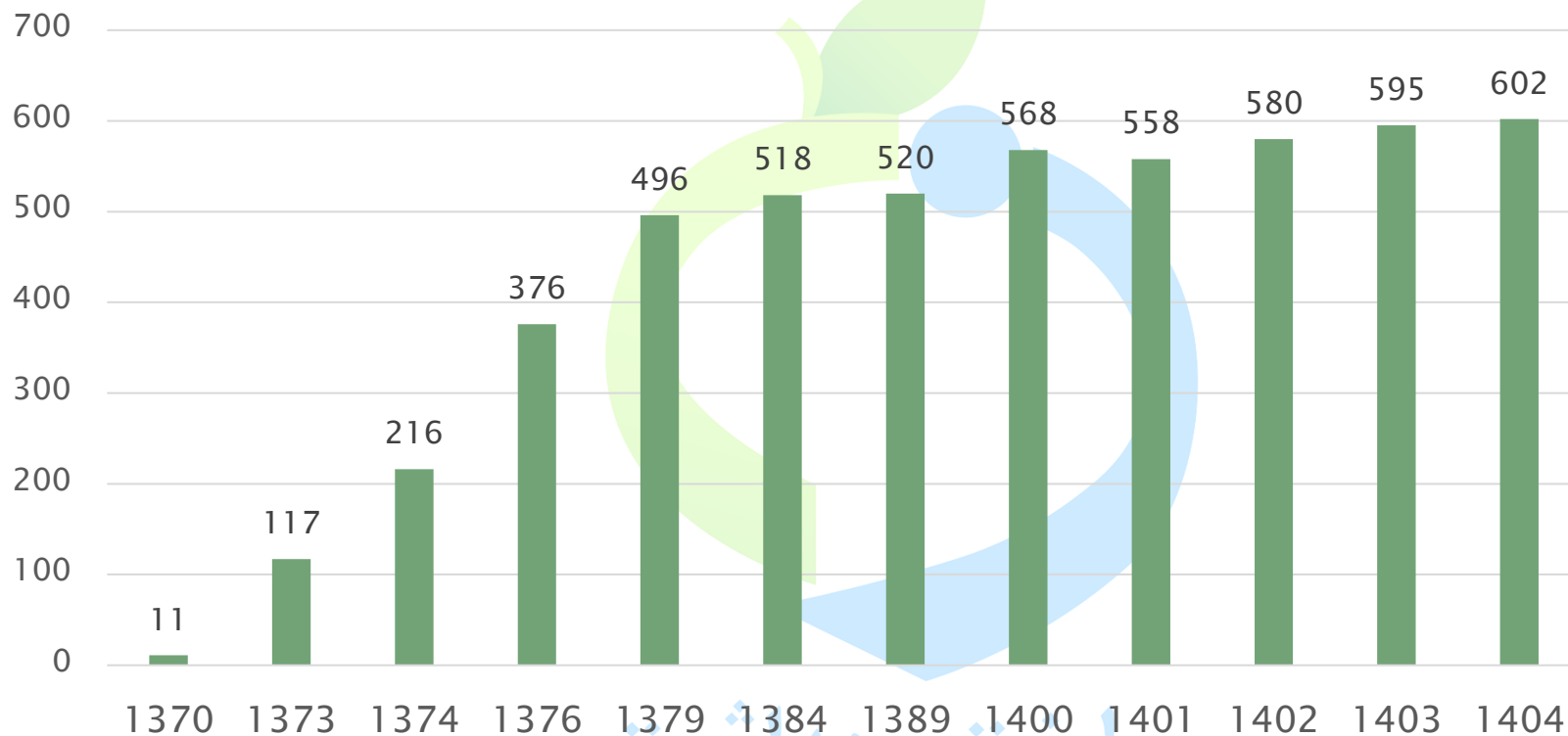
منبع: پورتال اداره سلامت کودکان (ثبت دانشگاه ها)

نمودار ۷- روند افزایش تعداد بیمارستان های دوستدار

کودک در کشور در طی سال های ۱۴۰۴ - ۱۳۷۰

مرکز ملی سلامت خانواده و مدارس
اداره سلامت کودکان

معاونت بهداشت

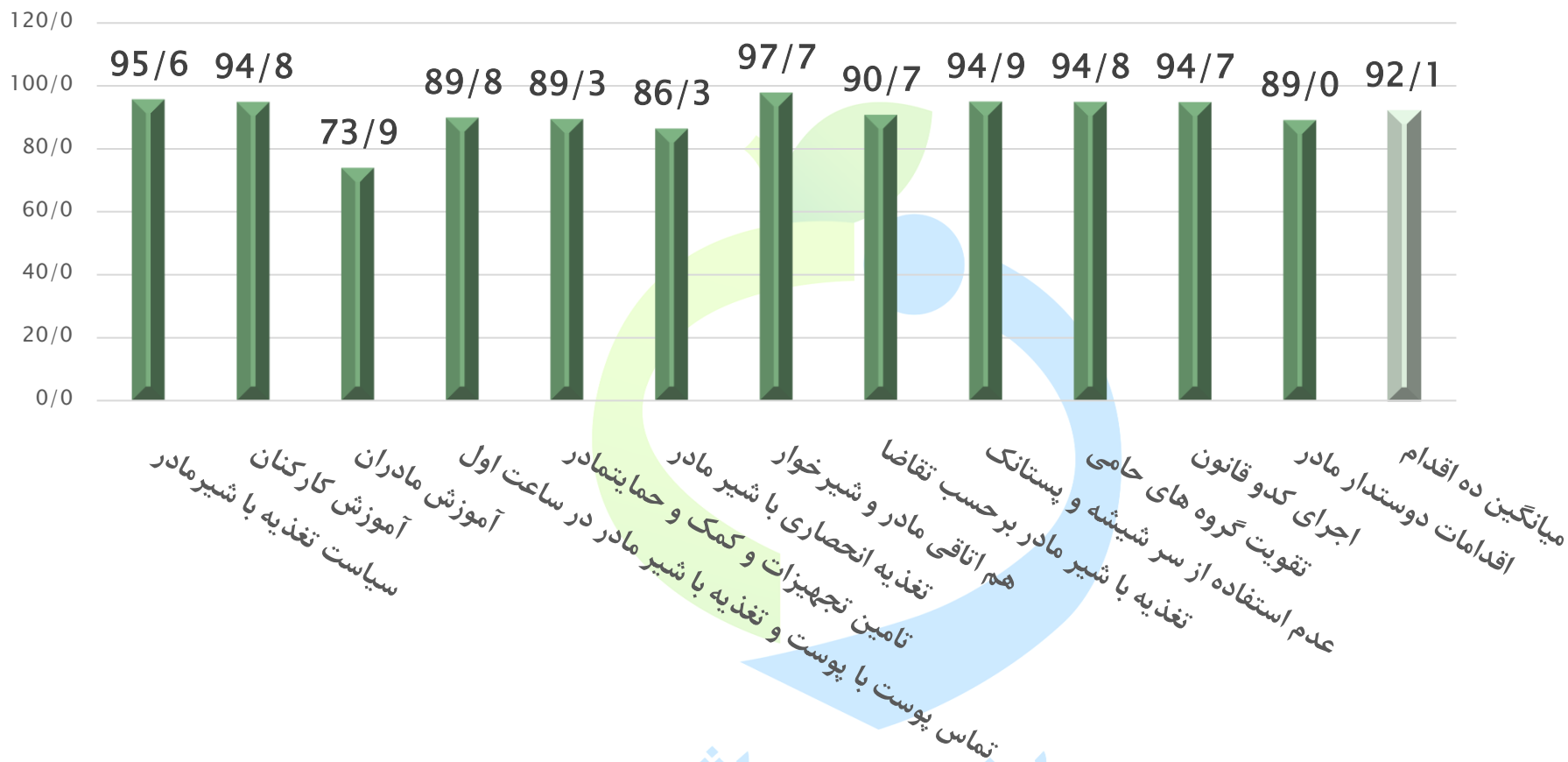

جمهوری اسلامی ایران

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

نمودار ۸- نتایج ارزیابی ده اقدام بیمارستان های دوستدار کودک در سال

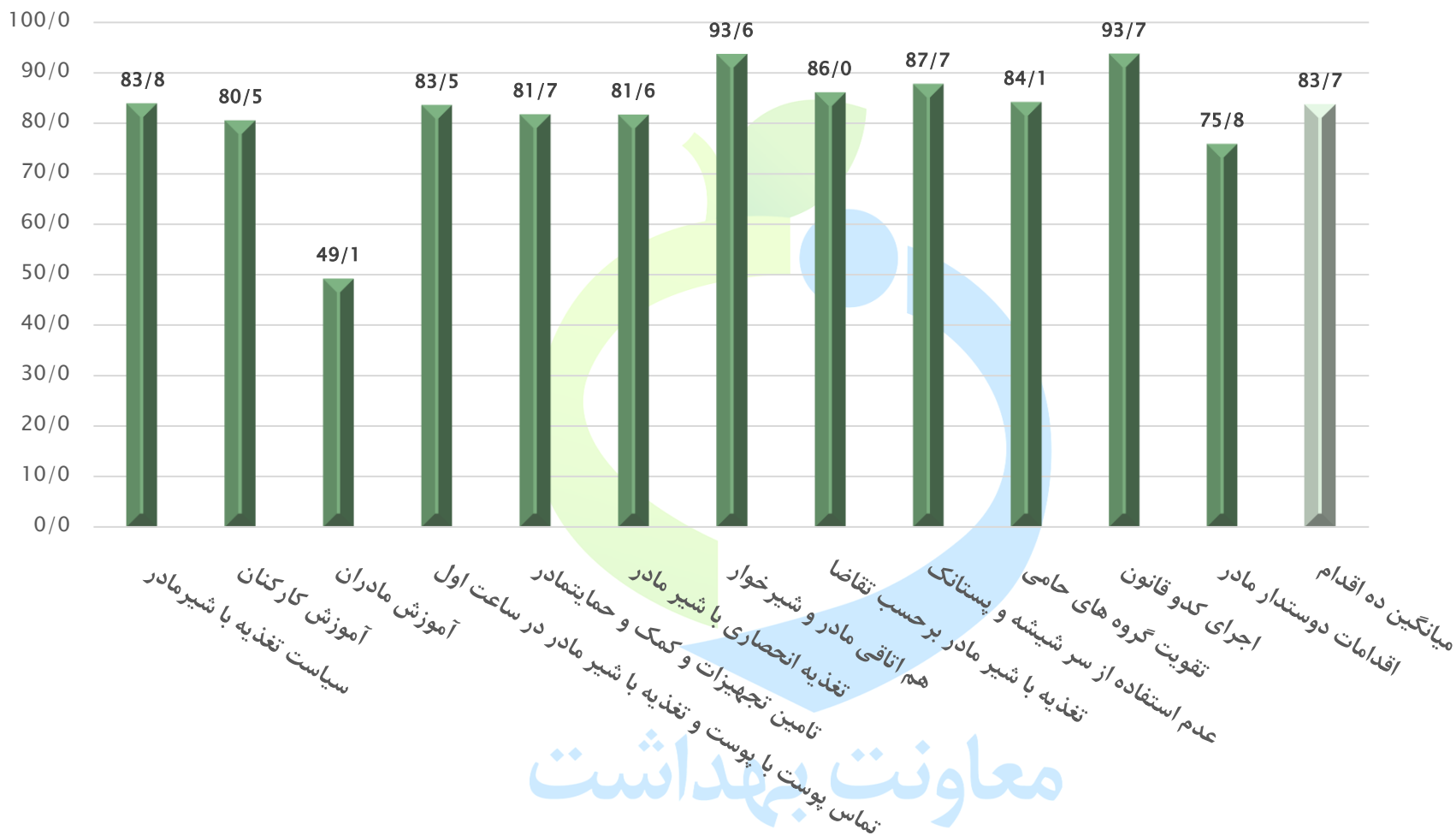
۱۴۰۳

معاونت بهداشت

نمودار ۹- نتایج ارزیابی ده اقدام بیمارستان های واجد شرایط / داوطلب

دوستدار کودک در سال ۱۴۰۳

معاونت بهداشت

جدول ۵- وضعیت موجود مشاورین ترویج تغذیه با شیر مادر در سال ۱۴۰۲-۱۴۰۴

کل			درمان			بهداشت			عنوان
									سال
۱۴۰۴	۱۴۰۳	۱۴۰۲	۱۴۰۴	۱۴۰۳	۱۴۰۲	۱۴۰۴	۱۴۰۳	۱۴۰۲	
۹۶۰	۷۸۲	۶۵۲	۳۳۴	۲۳۱	۲۰۴	۶۲۶	۵۵۴	۴۴۸	مشاورین شیردهی
۸۳	۷۸	۶۳	۶۰	۲۹	۳۱	۲۳	۱۵	۳۲	مشاورین شیردهی در بخش NICU
۲۹	۲۲	۲۲	۱۳	۱۰	۵	۱۶	۱۲	۱۷	مربی مشاورین
۱۰۸۲	۸۸۲	۷۳۷	۴۰۷	۲۷۰	۲۴۰	۶۶۵	۵۸۱	۴۹۷	کل

منبع: پورتال اداره سلامت کودکان

تربیت مشاورین شیردهی

- مشاورین ۴۸ ساعته : حداقل دوره مورد نیاز جهت انجام مشاوره تخصصی شیردهی ۴۸ ساعت می باشد که پس از پایان دوره مشاورین در مراکز خدمات جامع سلامت بر پایه جمعیت تحت پوشش هر ۵۰۰ هزار نفر ۳.۵ مشاور برنامه ریزی در نظر گرفته می شود
- مشاورین ۷۲ ساعته: یکی از اقدامات بسیار مهم ، ضروری و ارزشمند بوده که مشاورین جهت انجام مشاوره در واحدهای مراقبت ویژه نوزادان آموزش دیده و ارائه خدمات تخصصی انجام می دهند
- مشاورین ۱۶۷ ساعت : به عنوان مربی مشاوره برنامه ترویج تغذیه با شیرمادر آموزش دیده که در حال حاضر یکی از چالش ها موجود کمبود مربی مشاورین برای برگزاری کارگاه های آموزشی می باشد

برای ما، میز خدمت در مصلی

حمایت از شیر مادر

اولویت امروز، سلامت فردا

دانشگاه علوم پزشکی الام

پیام های پیداشتی به مناسبت هفته جهانی ترویج تغذیه با شیر مادر

<p>تغذیه با شیر مادر حق همه کودکان و شیردهی حق همه مادران است. امکانات آن را فراهم کنید.</p>	<p>مادرانی که شیر می دهند از سلامت جسمی و عاطفی روانی بهتری برخوردارند و از ابتلاء آنان به سرطان پستان و تعداد و پوزی استخوان پیشگیری می شود.</p>	<p>شیر مادر تنها ماده غذایی است که می تواند ضربت هوشی کودکان را تا ۸ واحد افزایش دهد.</p>
<p>تغذیه انحصاری با شیر مادر در ۶ ماه اول، بهترین وسیله پیشگیری از ابتلا شیرخواران به اسهال است.</p>	<p>سواد ایمنی موجود در شیر مادر، شیرخوار را در برابر بسیاری از بیماری ها محافظت می کند و در صورت بروز بیماری، شدت و احتمال مرگ از آن کمتر است.</p>	<p>تکامل بینایی، تکلم و راه افتادن کودکانی که با شیر مادر تغذیه می شوند خیلی سریع تر از سایر کودکان است و از تعداد روانی مناسبتری برخوردارند.</p>
<p>تغذیه با شیر مادر سپهر حفاظتی برای شیرخواران در</p>	<p>شروع تغذیه با شیر مادر طی ساعت اول تولد؛ اولین و حیاتی ترین گام برای کاهش مرگ و میر</p>	<p>تغذیه با شیر مادر؛ هدیه بی نظیر الهی به انسان</p>

از توجه شما ساکنینم
معاونت بهداشت

